

XII EDICIÓ

KILÒMETRES DE **SOLIDARITAT**

pels drets dels infants

Curs 2015-2016

GUIA DIDÀCTICA

Foto portada: Jonathan Hyams /Save the Children
Foto contraportada: Colin Crowley /Save the Children

DOSSIER

Gràcies per unir-vos a la cursa contra la desnutrició

Volem agrair la col·laboració i el suport que ens heu mostrat en participar en la **XII Cursa Kilòmetres de Solidaritat**. El seu objectiu és conèixer i actuar per impedir que més infants segueixin perdent la vida per malalties que es poden prevenir i tractar, com la diarrea, el xarampió, la malària o la desnutrició. En països empobrits, com Burkina Faso, el Níger, Mauritània o Mali milions d'infants poden tenir una oportunitat de futur si els ajudem.

Gràcies, també, per educar en valors els més joves a través del treball a l'aula i de l'esport.

En **la solidaritat**, amb els que ens envolten i amb els altres que tenim més lluny.

En **l'empatia**, posant-se en el lloc de l'altre i pensant com ajudar a millorar la seva vida.

En **la companyonia**, actuant junts per obtenir els millors resultats.

En **el respecte i la tolerància**, coneixent altres realitats i cultures.

En **la justícia**, aprenent a defensar els drets de la infància en qualsevol lloc, condició i situació.

En aquesta edició de la cursa us apropem al problema de la desnutrició infantil. En aquest dossier us volem explicar com és la desnutrició, les seves causes, conseqüències, com afecta la infància, què fem per combatre-la i els llocs on el problema es fa més greu i urgent. Amb l'exemple de Burkina Faso, podreu apropar els vostres alumnes als problemes més greus de la infància, conèixer millor un dels països més pobres del món i participar en **escurçar distàncies en la lluita contra la desnutrició infantil**.

ÍNDEX

Crèdits

Direcció:
Mª Sol Paniagua López

Col·laboració:
Mª Luisa Ortega del Val
María Cimadevilla
Silvia Lara
Juan Guillo

Art i maquetació
Óscar Naranjo Galván

Edita:
Save the Children

Dipòsit legal:
M-31897-2015

Dossier

- 3 La supervivència infantil
La mortalitat infantil. La loteria de la vida
- 4 Causes de la desnutrició infantil
Conseqüències de la desnutrició infantil
Junts combatem contra la desnutrició infantil
- 6 Les zones més vulnerables
Burkina Faso. Un país amb més dificultats per a la infància
- 7 Al costat dels infants a Burkina Faso

Activitats

- 9 Educació infantil (3-6 anys)
- 11 Educació primària I (6-9 anys)
- 13 Educació primària II (9-12 anys)
- 15 Educació secundària (12-18 anys)
- 17 Educació física
- 19 Annexos

LA SUPERVIVÈNCIA INFANTIL

Quan mig planeta està preocupat per una crisi econòmica que altera el seu estat del benestar, és fàcil no posar atenció al que realment és una crisi, una crisi humanitària: **la desnutrició infantil**.

La lluita per la supervivència infantil ha avançat molt en les darreres dècades. Des de 1990, la taxa de mortalitat en els menors de 5 anys ha disminuït en un 47%. Tanmateix, cal seguir treballant perquè aquesta xifra se segueixi reduint.

Cada dia moren 16.000 infants menors de 5 anys a causa de malalties que es poden prevenir o tractar, com la desnutrició, la diarrea, el xarampió, la pneumònia o la malària. Gairebé 3,6 milions de morts a l'any tenen lloc, principalment, en els països més empobrits.

La desnutrició és una de les causes principals de mortalitat infantil. Una malaltia que s'agreuja amb el consum d'aigua no potable, sistemes de sanejament obsolets i la falta d'higiene.

LA MORTALITAT INFANTIL. LA LOTERIA DE LA VIDA

El 99% de la mortalitat infantil es presenta en els països en desenvolupament i, majoritàriament, afecten la infància de les famílies que es troben en una major situació de pobresa. Que una nena o un nen sobrevisquin no es deu només als ingressos de la família. **Aquesta és la loteria de la vida.** El gènere, el lloc de residència o el grup ètnic al qual es pertany pot resultar un assumpte de vida o mort.

Acabar amb la mortalitat infantil significa lluitar contra la desigualtat i assegurar que cada infant, sense tenir importància on viu i qui sigui la seva mare o el seu pare, rebi l'atenció d'un professional de la salut. També significa que les mares tinguin accés a una nutrició adequada durant l'embaràs.

La pobresa és la primera causa de mort infantil en el món; però les causes d'aquesta situació de pobresa en molts indrets són variades.

- El canvi climàtic provoca cada vegada més sequera, inundacions i desastres naturals que afecten els països més vulnerables.
- La pujada global del preu dels aliments repercuteix directament en les famílies amb menys recursos i els posa més difícil la possibilitat d'afrontar situacions crítiques.
- Per tirar endavant, les famílies es veuen obligades a vendre els animals, gastar els estalvis, reduir el nombre d'àpats i treure els fills de les escoles perquè no tenen diners per pagar les taxes escolars. Tot això repercuteix en el futur dels infants i en la capacitat de les famílies de resistir els moments de crisis humanitàries.
- La inestabilitat dels mateixos estats incideix en el fet que dediquin pocs recursos per a l'educació, la salut i la infància en general.

A Espanya moren 5 infants per cada 1.000 abans de complir els cinc anys. En un país com el Níger, en moren 143; a Mali, 178 o a Burkina Faso, 176. En aquests països, entre el 30 i el 40% dels infants menors de 5 anys tenen un pes baix greu o moderat.

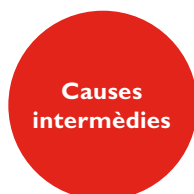
Una nena o un nen amb desnutrició té 10 vegades més possibilitats de morir per causes prevenibles, com la diarrea i la pneumònia, i de no superar les crisis que es produeixen en situacions d'emergència, com les que es van produir en la zona de Sahel.

CAUSES DE LA DESNUTRICIÓ INFANTIL

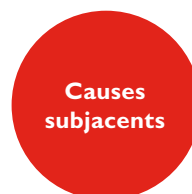
Un nen amb desnutrició veu afectada la seva supervivència i el seu desenvolupament físic, cognitiu i intel·lectual. La desnutrició és resultat no només de la ingesta insuficient d'aliments (en quantitat i qualitat), sinó també de la falta d'una atenció adequada i de l'aparició de malalties infeccioses.

Alimentació i atenció
insuficient.
Malalties.

Accés limitat a l'aigua
potable i sanejaments
segurs.
Sistemes de salut dèbils.

Pobresa, desigualtat i
exclusió.
Estats fràgils i conflictives.

CONSEQÜÈNCIES DE LA DESNUTRICIÓ INFANTIL

L'alimentació insuficient d'un infant té conseqüències immediates i a llarg termini. Les mares desnodrides donen a llum fills desnodrits; per això, atendre les mares també és atendre els infants. Una mare amb anèmia, per exemple, té més dificultats en el part i dona a llum fills amb pes baix.

La conseqüència més visible de la desnutrició infantil és el retard del creixement esperat per a una edat concreta. Això es reflecteix directament en el pes i la talla del nen. Però si aquesta desnutrició és crònica, tal com passa en molts països empobrits, les conseqüències afecten els infants a més llarg termini.

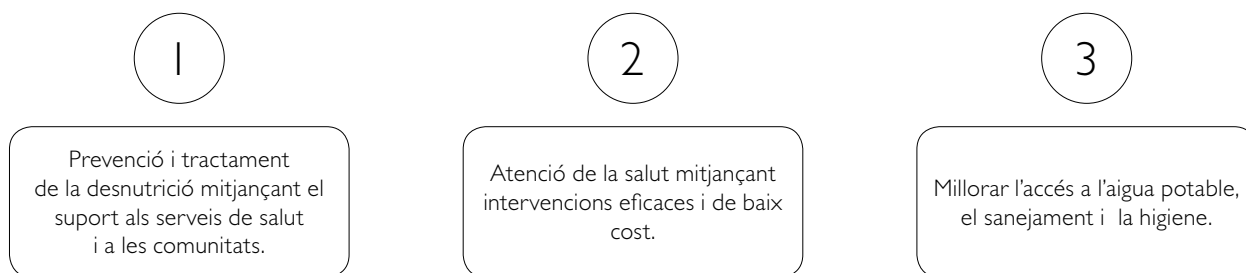
Produeixen deterioraments en la seva capacitat física, intel·lectual, emocional i social. També augmenta el risc de contraure malalties per infecció i, fins i tot, el risc de mort. El cor perd massa muscular i es pot produir una insuficiència cardíaca. El sistema immune es torna ineficient, augmenten les infeccions respiratòries i intestinals, la durada de les malalties és més gran i amb un pronòstic pitjor.

El deteriorament que produeix genera dificultat en el rendiment escolar i provoca problemes d'aprenentatge, retenció i memòria i, a la llarga, deté l'accés dels infants a una educació superior.

JUNTS COMBATEM LA DESNUTRICIÓ INFANTIL

Les nostres prioritats:

- Salvar la vida dels infants en risc de desnutrició.
- Aconseguir que les famílies afectades per les crisis humanitàries recurrents puguin mantenir els seus fills i filles.
- Generar en les comunitats una capacitat de resistència davant les crisis a llarg termini i evitar conseqüències més dramàtiques.

Com aconseguir-ho:

La prevenció, l'atenció i l'eficàcia són paraules clau en el procés d'intervenció en els països empobrits. Aquests són els elements que regeixen el nostre treball en els programes de supervivència infantil i tots han d'estar enllaçats per assegurar l'impacte més gran en els infants.

Si seguim aquestes tres premisses, aquests són alguns exemples d'intervenció que contribueixen a la supervivència infantil:

- Formació i actuació de treballadors sanitaris.
- Enfocar els casos de desnutrició severa. Detectar amb urgència els casos més greus amb la medicació del perímetre del braç a través de la cinta mètrica braquial i el pes permet iniciar un tractament senzill sense necessitat d'hospitalització.
- Posar en marxa un tractament adequat segons l'edat i les circumstàncies personals.

Els **aliments terapèutics llestos per usar** es poden prendre a casa i eviten la hospitalització. Són aptes per a infants i per a bebès més grans de 6 mesos, no necessiten refrigeració, no se'ls ha d'afegir aigua per consumir-los i, gràcies a l'aïllament del seu embolcall, es poden utilitzar encara que les condicions higièniques no siguin òptimes. Un exemple és el **“plumpy nut”**, una pasta de mantega de cacauet, llet i vitamines, amb un valor energètic i nutritiu alt.

Els infants menors de sis mesos reben **llet terapèutica**.

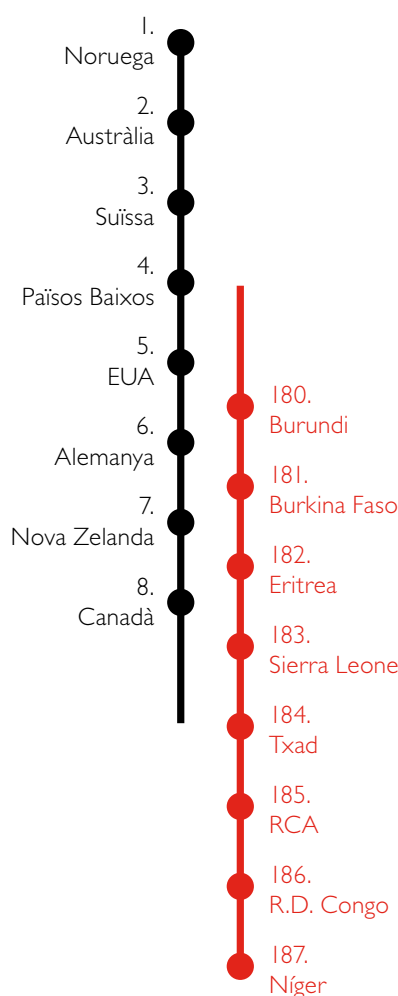
La distribució de pastilles potabilitzadores i suplements de zinc per evitar la diarrea, o mosquiteres impregnades amb insecticida, que redueixen la mortalitat infantil en un 20%.

- Lluitar contra la **desnutrició crònica** a través de l'enfortiment de les dones i del suport a la lactància materna.
- Distribució adequada de **l'aigua potable** i del **sanejament**. Aquest dèficit i les pràctiques d'higiene inadequades provoquen l'augment de les malalties infeccioses, com la diarrea, i contribueix a la desnutrició crònica de molts menors. Per als infants, aprendre el simple gest de rentar-se les mans millora les seves condicions de vida.
- Ús de **transferències monetàries** per cobrir necessitats bàsiques o per desenvolupar activitats productives, sobretot en contextos d'emergència humanitària. Per a una família, tenir una cabra pot suposar tant una font d'aliments per a la família, com una font d'ingressos. Aquest tipus d'estratègies apoderen les famílies, refermen les economies locals i són fàcils de posar en marxa amb poc cost.

A més de tenir present l'enfocament dels drets dels infants en la realització dels nostres programes, treballem instant els governs a dur a terme polítiques que augmentin la inversió en la infància.

Comparem el rànkung IDH entre els primers i els últims països

7 dels últims 8 països del
rànkung es troben en
l'anomenada Àfrica Occidental

*(IDH 2014)

LLES ZONES MÉS VULNERABLES

L'indicador que millor ens fa conèixer la realitat de la pobresa en el nostre planeta és l'**IDH (Índex de Desenvolupament Humà)**. Va ser creat pel Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) i mostra un tipus de desenvolupament que no només es basa en les estadístiques econòmiques, sinó també en aspectes clau de la qualitat de vida, com l'educació i la sanitat. No parla només de països rics i pobres, sinó de països on la vida és més justa, digna i on una nena o un nen tenen més possibilitats de sobreviure.

BURKINA FASO. UN PAÍS AMB MÉS DIFICULTATS PER A LA INFÀNCIA

Burkina Faso està situat en la zona central de l'Àfrica Occidental. És un **país vulnerable per la seva situació geogràfica** –veï de països inestables políticament, com la Costa d'Ivori i Mali– **i pel seu clima** –dins de la regió de Sahel, on les sequeres són recurrents i les crisis alimentàries i la fam es produeixen cada poc temps.

Tot i que és un dels majors productors d'or de l'Àfrica, és un país pobre. Se situa en el lloc 181 en l>IDH (2014) d'un total de 187. La desertificació, l'augment de la població i l'arribada de refugiats de Mali són algunes de les dificultats a les quals fa front aquest país petit d'uns 17 milions d'habitants. El 21% són menors de cinc anys, els més vulnerables davant situacions de fam i crisis alimentàries.

Segons UNICEF, l'any 2013 van morir 64.000 nens i nenes. Malalties fàcilment curables i prevenibles, com el xarampió, la diarrea, la pneumònia o la malària són la causa que 102 nens de cada 1.000 dels que neixen no arribin a complir els cinc anys. Més del 50% pateixen desnutrició, fet que augmenta les possibilitats de no sobreviure.

L'estat nutricional dels menors de 5 anys és molt precari. Només el 3% de les nenes i els nens entre 6 i 23 mesos reben l'alimentació adequada i només un 25% dels menors de 6 mesos estan alletats correctament.

El nombre de morts maternes també és molt alt. A Burkina Faso una de cada 55 mares està en risc de mort al llarg de la seva vida. A Finlàndia només n'estarà una de cada 12.200. A la pobresa i falta d'atenció sanitària s'uneixen altres causes, com els matrimonis precoços i la mutilació genital femenina. La mitjana de fills és de 5,8, fet que eleva la possibilitat de morir per a una mare.

En el cas de les nenes, al matrimoni precoç i a l'abús se suma la poca assistència a l'escola. Una nena a Burkina Faso no superarà els 7 anys de permanència a l'escola, davant els 17 d'una finlandesa.

L'economia del país es basa, principalment, en l'agricultura i la ramaderia. Més del 90% de la població són agricultors tradicionals amb petites produccions agrícoles que pateixen escassetat d'aliments, i amb mètodes de producció tradicionals que estan subjectes a precipitacions irregulars degut al canvi climàtic. Més del 49% de la població viu amb menys d'un dòlar al dia, fet que provoca tensions socials recurrents. La població emigra a les ciutats per buscar treball, de manera que augmenten els suburbis amb condicions de vida molt desfavorables. L'esperança de vida en néixer és de 57 anys.

AL COSTAT DELS INFANTS A BURKINA FASO

Save the Children ha estat treballant a Burkina Faso des de 1982 i actualment opera en sis de les tretze regions del país. Les àrees temàtiques dels nostres programes són nutrició, salut, protecció, educació, seguretat alimentària i emergències.

Programes de salut i nutrició

> L'objectiu: Reduir en un 2% la mortalitat infantil per malalties prevenibles com la malària, la pneumònia, el xarampió i la diarrea entre els infants menors de cinc anys de les regions en les quals treballem: Cascades, Boucle du Mouhoun, regions Centre Nord i Goudebo (campament de refugiats en la regió del Sahel). Es preveu arribar a més de 12.000 infants amb problemes de desnutrició greu o crònica, que rebran atenció mèdica gratuïta.

> Com aconseguir-ho:

- Millorant l'accés a la salut amb la formació de treballadors sanitaris
- Donant suport als centres de salut
- Vacunant contra el xarampió i proporcionant profilaxi contra la malària a infants i mares
- Amb suplementes alimentaris per a infants i dones embarassades
- Formant dones embarassades en temes de lactància i alimentació
- Desenvolupant programes d'enfortiment de la higiene i el sanejament

Programes d'educació

> L'objectiu: Aconseguir que 20.500 infants i joves entre 6 i 18 anys (50% nenes i 50% nens) tinguin accés a l'educació formal i no formal de qualitat a Burkina Faso.

> Com aconseguir-ho:

- Utilitzant una metodologia d'educació innovadora, coneguda com "Tots per un i un per tots", que segueix un model d'escola amiga de la infància. Es proporciona educació bàsica i de qualitat per als infants i es fomenta un sentit de la responsabilitat fort i la participació infantil.
- Proporcionant als infants i joves vulnerables formació professional amb tallers de costura, treball del cuir, tenyiment i altres tècniques, per fomentar l'educació en context d'emergència.

Programes de seguretat alimentària

> L'objectiu: Contribuir a millorar les condicions de vida dels infants mitjançant la reducció sostenible de la inseguretat alimentària i l'enfortiment de la capacitat de resistència dels seus pares en situacions de crisi.

> Com aconseguir-ho:

- A través de l'augment d'aliments i el suport a les comunitats agrícoles i ramaderes
- Reforçant les relacions entre els agricultors i donant-los formació
- Transferint diners per invertir en agricultura i ramaderia en aquestes poblacions vulnerables
- Creant un sistema d'alerta primerenca per millorar la capacitat de resistència de les comunitats en les regions en les quals treballem

ACTIVITATS

Foto: Janie Barrett /Save the Children

Volem conèixer el vostre treball.

Envieu les vostres fotos de les activitats i de la cursa a carrera@savethechildren.es

No oblideu incloure l'autorització d'imatge per compartir-les en la nostra pàgina web i en les nostres xarxes socials.

Educació infantil

“Un aliment que cura: TE.RA.PÈU.TIC.”

3–6 anys

40 min.**Objectius**

- Aportar informació i despertar interès sobre la necessitat de portar una vida saludable.
- Col·laborar entre iguals pel dret a la salut per a tots els infants.
- Promoure iniciatives comunitàries pel dret a la nutrició i la salut de la infància.

Competències

El fet de descobrir, la comunicació oral, l'escolta, l'espontaneïtat, l'observació, la interacció amb el grup, la salut com a valor per a la vida, l'expressió de sentiments, la creació, la satisfacció per la tasca, la participació i la identitat grupal. Competències plàstiques i matemàtiques: decorar, donar color, forma, retallar, repartir, distribuir, encerclar.

Metodologia

Utilitzem tècniques de grup per despertar la curiositat a través de preguntes i respostes, l'expressió de sentiments, dinàmiques d'escolta activa i murals de creativitat plàstica grupal.

Materials

- Ampolla d'aigua, ampolla de llet, peça de fruita...
- Paper continu
- Pintures de cera
- Tisores
- Cartolines de colors
- Pega

Desenvolupament de l'activitat**Introducció (10 min.)**

El professor o la professora fa un cercle a l'aula amb els participants i comença l'activitat explicant: “Ara coneixerem alguns elements molt importants per a la vida.”

Treu una ampolla d'aigua i pregunta: Què és això?, és un aliment?, vosaltres preneu aigua?, per a què serveix? Incideix en la importància de l'aigua per a la vida.

Treu una peça de fruita i pregunta: Què és això?, és un aliment?, preneu fruita sovint?, és important per créixer sans? Comenta la importància de les vitamines.

Treu llet i pregunta: Què és això?, és un aliment?, preneu llet normalment? Incideix en com n'és d'important alimentar-se amb aliments sans per tenir un creixement saludable.

Conèixer (5 min.)

Després de presentar l'aigua i els aliments saludables, el professor o professora planteja un sentiment: "Em preocupa molt que en alguns països hi hagi infants que no tenen prou aliments sans per créixer de manera saludable." Tot seguit, pregunta a la classe: Què passa quan no hi ha aliments saludables?, què passa quan no hi ha prou aliments?, què passa quan no hi ha aigua?, ens posem malalts?

Interioritzar (5 min.)

S'explica a la classe que en els països on no hi ha aliments suficients i adequats hi ha molts infants que estan malalts. Però hi ha un aliment anomenat TE.RA.PÈU.TIC molt energètic. Porta mantega de cacauet, llet i vitamines.

Aleshores, es convida els nens i nenes de la classe a fer una ronda repetint el nom TE.RA.PÈU.TIC per síl·labes. Després de la ronda de pronunciació de tots els participants, n'explica el significat: "un aliment que cura".

Units contra la desnutrició infantil (20 min.)

Després de conèixer el significat de la paraula "terapèutic", s'anima al grup a donar forma a "TE.RA.PÈU.TIC". Els participants, segons l'edat, dibuixen murals de grup o un retallable individual.

El professor o professora aporta pistes per dibuixar i retallar el "TE.RA.PÈU.TIC": té forma de CASA per guardar-hi aliments sans, FINESTRES de llet, PORTA de cacauet i XEMENEIA de taronja.

Amb tots els dissenys, es prepara un mural de cartolina o paper continu, en el qual s'ha escrit prèviament el títol "Un aliment que cura: TE.RA.PÈU.TIC". Hi anirem enganxant els dissenys realitzats en l'activitat.

Si s'ha optat pel format mural, es busca un lloc adequat per exposar-lo i informar els amics, els companys, les famílies, el poble o el barri. Per això es pot organitzar una exposició en el centre escolar o en un altre lloc de la localitat des del qual es convidi a la cooperació per la nutrició infantil i la salut de la infància.

Suggeriments per a l'activitat

Es pot reforçar l'activitat amb preguntes i activitats plàstiques adaptades segons l'edat dels participants.

Avaluació

Quan s'acabi l'activitat es poden plantejar algunes preguntes per reflexionar en grup:

- Us ha agradat el mural que heu fet?
- Com es diu el nou aliment que hem conegut?
- Quins aliments són importants per a la vida?

Educació primària

“Cadenetes per la nutrició infantil”

6–9 anys

45 min.**Objectius**

- Treballar els Drets de la infància, en particular el dret a una alimentació sana i adequada.
- Generar processos de reflexió sobre la situació de milions d'infants que pateixen desnutrició infantil en països com Burkina Faso.
- Mobilitzar a la participació per ajudar a combatre la desnutrició infantil.

Competències

El coneixement i la interacció faciliten la percepció del món i del contrast entre realitats diferents. La comunicació sobre la reflexió promou l'intercanvi d'idees i la primera comprensió de conceptes abstractes: justícia, drets, igualtat, respecte, etc. Prendre part activa per defensar els drets beneficia el desenvolupament de les competències socials i cíviques, que afavoreixen la convivència, la iniciativa, la responsabilitat i una actitud constructiva. El desenvolupament de l'activitat treballa competències bàsiques: plàstiques, creatives, expressives i matemàtiques.

Metodologia

L'activitat treballa tècniques de qüestionament, contrast, descobriment i experiència, per acabar construint iniciatives col·lectives simbòliques pels drets de tota la infància.

Materials

- Model de cinta de perímetre en blanc per completar i acolorir (Vegeu l'Annex I)
- Bàscula i cinta mètrica
- Cartolines, folis, teles, diaris i revistes per retallar
- Pintures, retoladors, tisores, pega i grapadora

Imprimir dos models de cinta per alumne i preparar tres cintes amb les mides reals de nens de Burkina Faso:

- **Athai**, 2 anys, 6 kg, perímetre del braç: 10 cm
- **Bibata**, 4 anys, 12 kg, perímetre del braç: 12 cm
- **Wadi**, 5 anys, 17 kg, perímetre del braç: 14 cm

Desenvolupament de l'activitat**Introducció (10 min.)**

El professor o professora comença fent algunes preguntes per introduir el tema: Mengem diverses vegades al dia?, quantes vegades?, qui creu que l'alimentació sana i equilibrada és molt important per créixer amb salut?, sabeu que hi ha infants que no tenen prou aliments per menjar?, us sona Burkina Faso?, sabeu on és?

Aleshores, s'explica que Burkina Faso és un país del continent africà, en el qual molts infants pateixen desnutrició, perquè no tenen una alimentació adequada. Expliquem que en països com aquest, per poder detectar si els nens tenen desnutrició, els pesen i els mesuren el perímetre del braç amb una cinta. Si fa menys d'11 cm és que l'infant pateix desnutrició severa i la seva vida està en perill. Aquesta cinta també té tres colors, que són els colors del semàfor. Els podem preguntar quins són i què signifiquen aquests colors en el semàfor. Tot seguit, els preguntem què pensen que significa en la cinta el color vermell i després expliquem que és la zona que indica risc. Ho provarem per aprendre'n més.

Conèixer i experimentar (15 min.)

Es reparteix una cinta a cada alumne i se'ls demana que la retallin i que acoloreixin cada tram amb el color que s'indica a la cinta. Quan ho hagin fet, podran comprovar la mida del seu braç i anotar-la. També aniran passant per torns fins al lloc on hi hagi la bàscula per anotar el seu pes.

Dividim la classe en tres grups i repartim les mides del perímetre del braç de les nenes i nens de Burkina Faso. Cada grup tindrà una cinta diferent.

Demanem a cada grup que posi en comú les seves mides i que les comparin amb la que els ha correspost de Burkina Faso. Els suggerim que comentin les dades i que diguin a què creuen que es deuen les diferències.

Units contra la desnutrició infantil (15 min.)

Mantenint els grups, es reparteix el material per a la següent part de l'activitat: cintes en blanc, revistes, cartolines, pintures, tisores, pega i grapadora. Lliurem a cada grup cintes en blanc i proposem que tothom escrigui un missatge o una idea de com es pot ajudar a combatre la desnutrició que pateixen els infants de països com Burkina Faso.

Els demanem que les uneixin i les enganxin formant una cadeneta. Per fer-la més llarga, els proposem que facin més anelles amb el material del qual disposa cada grup.

Finalment, unim les cadenetes de tots els grups i la posem a la classe. També es pot decidir un altre lloc per posar-la dins del centre, de manera que es pugui compartir amb tota la comunitat educativa.

Suggeriments per a l'activitat

Els dies previs a l'activitat podem convidar els alumnes perquè portin a classe diaris, revistes, retalls de tela, llaços i material reciclat per fer les tires decoratives de la cadeneta.

Segons l'edat dels alumnes, es pot intentar agilitzar el procés de mesura i pes.

La cadeneta realitzada en l'activitat es pot col·locar a la classe i utilitzar-la el dia de la **Cursa de Kilòmetres de Solidaritat** per indicar simbòlicament el recorregut o la sortida i la meta de la cursa. D'aquesta manera, donem visibilitat al treball fet a l'aula.

Avaluació

Quan s'acabi l'activitat es poden plantejar algunes preguntes per reflexionar en grup:

- Què heu descobert amb aquesta activitat??
- Què us ha sorprès?
- Què podem fer per canviar la situació que viuen els infants com els de Burkina Faso?

Educació primària

“La loteria de la vida”

9–12 anys

50 min.**Objectius**

- Donar a conèixer l'existència de diferents realitats de la infància en el món.
- Facilitar la reflexió sobre qüestions vitals per al desenvolupament adequat dels infants.
- Promoure la participació per a la defensa de la igualtat de drets de la infància.

Competències

El coneixement i la contextualització faciliten la comprensió d'altres realitats. L'escolta activa i la comunicació afavoreixen la reflexió i contribueixen al desenvolupament de la consciència i de l'expressió cultural, de manera que s'amplia la percepció del món i es facilita la convivència positiva. La participació social pel bé comú forma l'iniciativa personal, l'autoestima i l'autonomia.

Metodologia

Utilitzem dinàmiques de grup que treballen contextos situacionals, identitat de grup, escolta, acord, expressió i creativitat grupal.

Materials

- Targetes amb textos “La loteria de la vida” (Vegeu Annex II)
- Folis i bolígrafs
- Càmera o telèfon per gravar vídeo

Desenvolupament de l'activitat**Introducció (5 min.)**

El professor o professora comença explicant que les realitats de la infància en el món són variades i diferents. Ningú no tria viure en un context o en un altre, en un país o en un altre, ser un nen o una nena. El lloc on viure, el sexe, l'ètnia, la família... és quelcom que ningú no tria quan neix, és una loteria. Explicuem que treballarem amb aquest concepte per posar-nos en el lloc d'altres persones.

La loteria de la vida (10 min)

Per això, demanem que s'imaginin que estan a punt de néixer i que la loteria de la vida els assignarà a cadascun el seu entorn i una situació en la qual els correspon néixer. Es reparteix una targeta a cada participant en la dinàmica. Els textos reflecteixen set situacions que situen els participants en una realitat diferent en la loteria de la vida. Cada situació es repeteix segons el nombre d'alumnes. Cada participant haurà de llegir la targeta i buscar a la resta de companys que estiguin en la mateixa situació. Quan s'hagin agrupat, hauran de buscar un espai i situar-se a l'aula.

Compartint vivències (35 min)

Una persona de cada grup fa de portaveu i llegeix el context situacional en primera persona del plural a la resta de grups. Quan tots hagin compartit la seva situació, proposem als grups que escoltin les preguntes que els anirem plantejant i que responguin a través d'uns gestos en funció de si estan d'acord o no amb el que plantegen les preguntes. La resposta s'ha de donar individualment, posant-se en la situació del context que, segons la targeta, els ha tocat viure:

- Si hi estan totalment d'acord, aixequen els braços i mouen les dues mans
- Si hi estan mig d'acord, aixequen només un braç i mouen només una mà
- Si hi estan totalment en desacord, no aixequen els braços

Es plantegen les preguntes següents:

- Tens problemes per accedir a l'aigua en la vida que t'ha tocat?
- Escassegen els aliments saludables en la teva família?
- Són habituals els problemes de salut en el teu entorn familiar?
- Pots anar a l'escola amb normalitat?
- Creus que tens responsabilitats que no corresponen a un nen o nena de la teva edat?
- La vida que t'ha tocat en aquesta loteria s'assembla a la teva vida real?
- Creus que la teva situació és injusta i que ha de millorar?

Per acabar, es planteja una pregunta oberta al diàleg perquè cada grup anoti, expressi i reflexioni: Creus que es pot fer alguna cosa per millorar la situació dels infants en el món que tenen dificultats per tenir una alimentació adequada? Cada grup té 5 minuts per recollir idees i escriure-les en folis o cartolines. Els grups de treball posen en comú les seves propostes i podem dedicar un espai a l'aula per deixar-les exposades.

Una altra proposta és convidar a cada grup perquè, amb una càmera o amb el telèfon mòbil, gravin una peça en la qual es convidi la comunitat educativa a mobilitzar-se per combatre la desnutrició infantil. Aquest material audiovisual es pot compartir amb les altres classes, les mares i els pares per animar-los a participar en la **Cursa Kilòmetres de Solidaritat**.

Suggeriments per a l'activitat

L'activitat es pot adaptar a l'educació secundària. En els grups de menor edat, l'activitat es pot realitzar en dues sessions de treball.

El professor o la professora de l'aula es pot encarregar de gravar els vídeos. Els centres que vulguin poden compartir el material audiovisual amb Save the Children per difondre'l en les nostres xarxes socials enviant l'autorització d'ús de les imatges.

Avaluació

Quan s'acabi l'activitat es poden plantejar algunes preguntes per reflexionar en grup:

- Com us heu sentit en el context que us ha tocat?
- Ha estat fàcil prendre decisions en grup?

Educació secundària

“Taula de diàleg: aigua i aliments per a tots”

12–18 anys

50 min.**Objectius**

- Donar a conèixer la realitat sociofamiliar d'una gran part de la població de Burkina Faso.
- Facilitar el diàleg i la reflexió en defensa de la igualtat de drets.
- Promoure la creació d'accions en suport al desenvolupament de les poblacions en desavantatge.

Competències

La construcció de la realitat i la interpretació de papers donen suport al procés de comunicació, d'expressió, a la interacció i a l'intercanvi d'opinions i d'idees. El treball en grup propicia l'anàlisi, la comprensió, la reflexió, la percepció, la interpretació del món, la conscienciació sobre les diferències i les dificultats. La participació, la presa de decisions, el raonament crític, l'actitud constructiva, la posició ètica basada en el respecte i la igualtat dels drets encarrila el desenvolupament de l'emprenedoria i la competència social cívica.

Metodologia

En el desenvolupament de l'activitat s'han combinat la dinàmica grupal de rol playing i la taula-fòrum de debat, amb la finalitat d'activar suggeriments i accions de suport per part dels qui participen en l'activitat.

Materiales

- Rols per repartir (*Vegeu Annex III*)
- Paper i bolígrafs per als components de la taula i per als grups assessors

Desenvolupament de l'activitat**Introducció (5 min.)**

El professor o professora explica que a Burkina Faso la manca d'aigua potable, la sequera, la manca d'aliments, els sistemes de sanejament obsolets i la desnutrició infantil impliquen que molts infants tinguin dificultats per viure una vida digna i, fins i tot, per sobreviure. Molts no arriben a complir els 5 anys i moren per malalties prevenibles i tractables, com la diarrea, el xarampió o la desnutrició.

Acabar amb aquesta situació significa lluitar contra la desigualtat i assegurar els drets de tots els infants.

Dialoguem per buscar solucions (15 min.)

Demaneu set voluntaris del grup que participa en l'activitat. Aquest grup formarà una taula de diàleg sobre l'escassetat d'aigua i d'aliments a Burkina Faso. El seu objectiu és buscar junts propostes que ajudin a millorar la vida dels infants que viuen a Burkina Faso i que pateixen desnutrició infantil. A cadascun tindrà un paper en aquesta taula i, per assignar-lo, repartim a cada membre de la taula una targeta que indica el paper que tindrà.

Demanam a cadascuna de les persones que integra la taula que es presenti llegint la seva targeta a la resta del grup.

Tot seguit, els proposem que formin un grup d'assessores i d'assessors que els ajudin a buscar propostes. Per això, per torns, van triant i cridant els companys i companyes, fins que tots formin part d'un grup assessor, i es col·loquen junts en un lloc de l'aula.

Units per un objectiu comú (30 min.)

Cada grup disposa de tres minuts per pensar una proposta que es presentarà en la taula de diàleg.

Tot seguit, cada grup presenta a la resta de la taula la seva proposta i els altres grups manifesten si els sembla possible o no dur-la a terme i com podrien aportar alguna cosa a aquesta proposta des de la posició que els ha tocat representar.

A mesura que s'exposin les propostes i aportacions de cada grup, les podem anar plasmant en un mural que quedi exposat a la classe. Així, recordem que hi ha moltes maneres de participar i col·laborar per aconseguir un objectiu comú: assegurar una vida digna per a totes les persones.

Suggeriments per a l'activitat

Es pot treballar la cerca d'informació sobre Burkina Faso el dia abans per contextualitzar l'activitat.

Es pot fer una segona ronda de suggeriments dels grups assessors a la taula de diàleg.

La utilització de tècniques plàstiques, visuals i audiovisuals (cartells, ambientació, gravació de vídeo...) per millorar el procés metodològic de les dinàmiques suposa un enriquiment important.

Avaluació

Quan s'acabi l'activitat es poden plantejar algunes preguntes per reflexionar en grup:

- Com t'has sentit com a participant de la taula?
- Penses que totes les persones eren importants en aquesta taula?
- Es enriquidor escoltar diferents punts de vista en la cerca de solucions per a un problema comú?

Educació física

“Cavallada per la supervivència”

Primària i secundària

45 min.**Objectius**

- Mostrar la realitat que es viu en els països més empobrits.
- Utilitzar dinàmiques participatives per adquirir coneixement i empatia.
- Mobilitzar a favor de la infància més desfavorida.

Competències

Per aconseguir el desenvolupament de les competències socials, partim de competències individuals i habilitats motrius, del moviment individual i col·lectiu en relació amb l'acord, la creativitat, l'observació i la confiança. El treball en equip afavoreix el respecte per les normes. L'expressió i la iniciativa individual ajuden a prendre consciència i a reflexionar sobre la justícia i la igualtat, i contribueixen a la competència social i ciutadana.

Metodologia

En el desenvolupament de l'activitat, utilitzem tècniques de cooperació, unió grupal, acord de grup, descobriment i acció conjunta.

Materials

- Targetes de colors: vermelles, verdes i grogues
- Targetes blanques d'aspectes que afavoreixen i dificulten la supervivència infantil
- Guix o cinta per marcar el punt de trobada i zones de positiu **(+)** i negatiu **(-)**

Desenvolupament de l'activitat**Introducció (5 min.)**

Comencem l'activitat explicant que a Burkina Faso la supervivència és un repte per als infants. Molts no aconsegueixen arribar als 5 anys, perquè la desnutrició i les seves conseqüències són una gran dificultat per aconseguir-ho. Disposar d'un ramat petit de cabres pot arribar a suposar per a una família el mitjà per tirar endavant i poder alimentar els seus fills i filles.

Treballant en equip (15 min.)

El professor o professora tindrà preparades targetes dels tres colors de la bandera de Burkina Faso (vermell, verd i groc) i demanarà a cada alumne que n'agafi una a l'atzar. Després, demanarem al grup que cadascun busqui els companys que tinguin la targeta del mateix color, de manera que quedin formats els tres equips per a l'activitat.

Cada equip reagrupat es convertirà en un “ramat o cavallada que pastura pel recinte per donar suport a la supervivència dels infants”. Per convertir-se en ramats, s’han d’enllaçar pels braços i fer un cercle cap a l’exterior i han d’estar units durant tota l’activitat.

Qui dinamitza l’activitat explica que pel recinte de joc hi ha escampades targetes blanques. Cada ramat enllaçat les ha d’anar a buscar, recollir-les sense utilitzar les mans i portar-les al “punt comú de trobada de tots els ramats”, que prèviament indicarem en el terra amb un guix o amb cinta de pintor.

L’objectiu és que cada ramat o cavallada busqui les targetes blanques sense deixar-se anar. Si un ramat es deixa anar o agafa targetes amb la mà, es quedarà paralytitzat fins que senti la paraula “supervivència”.

Quan totes les targetes s’hagin portat al punt de trobada, els grups se situaran l’un al costat de l’altre i es mostrarà en el terra la zona marcada amb el símbol positiu (+) i negatiu (-).

Decisions en comú (20 min.)

S’explica que cada targeta blanca que han recollit té un text que es llegirà i han de decidir si és un element o factor que indica una cosa “bona - que millora” (+) o “dolenta - que empitjora” (-) la vida dels infants que viuen en països empobrits com Burkina Faso. En funció del que esculli, el ramat es mourà cap al símbol positiu o negatiu. Cada targeta es dipositarà en la zona que hagi escollit el major nombre de ramats.

Per concloure l’activitat, tots els ramats s’uneixen en un de sol com a forma simbòlica de suport a la supervivència i al desenvolupament de la infància en el món.

Podem fer una fotografia de tot el grup per compartir-la amb la resta de la comunitat educativa, juntament amb un missatge per ajudar a combatre la desnutrició infantil o mostrant les targetes dels aspectes positius que ajuden a millorar la vida dels infants de països més empobrits.

Suggeriments per a l’activitat

En aquesta activitat és important que el/la professor/a expliqui clarament les consignes de l’activitat i s’asseguri que s’entenen: el grup sempre ha d’anar unit, es recullen les targetes sense deixar-se anar i sense usar les mans, el punt de trobada comú on portar les targetes ha d’estar molt clar, definició d’espais en el camp, escolta activa i silenciosa de targetes per al moviment de ramats.

Qui dirigeix l’activitat selecciona el contingut per a les targetes segons l’edat. Us proposem les següents:

MILLORA LA SUPERVIVÈNCIA: gua potable, ovelles, cabres, medicaments, metges, aliments, aliment terapèutic, educació, igualtat, mares nodrides, educació per a la salut, cooperació, sanejament, repartiment de recursos, horts, higiene, infermers, educació de les nenes, educació dels nens...

EMPITJORA LA SUPERVIVÈNCIA: desigualtat, aigua no potable, falta d’aliments, sequera, malalties, diarrea, xarampió, inundacions, pujada de preus, inestabilitat política, mares desnodrides, falta d’educació, violència, diferències de gènere...

Avaluació

Quan s’acabi l’activitat es poden plantejar algunes preguntes per reflexionar en grup:

- Com us heu sentit treballant units?
- Què és el que us ha agradat més de l’activitat? I el que menys?
- Heu conegut alguna cosa nova sobre la situació de la infància en altres llocs del món?

ANNEXOS

Foto: Nyani Quarmyne /Save the Children

ANNEXOS

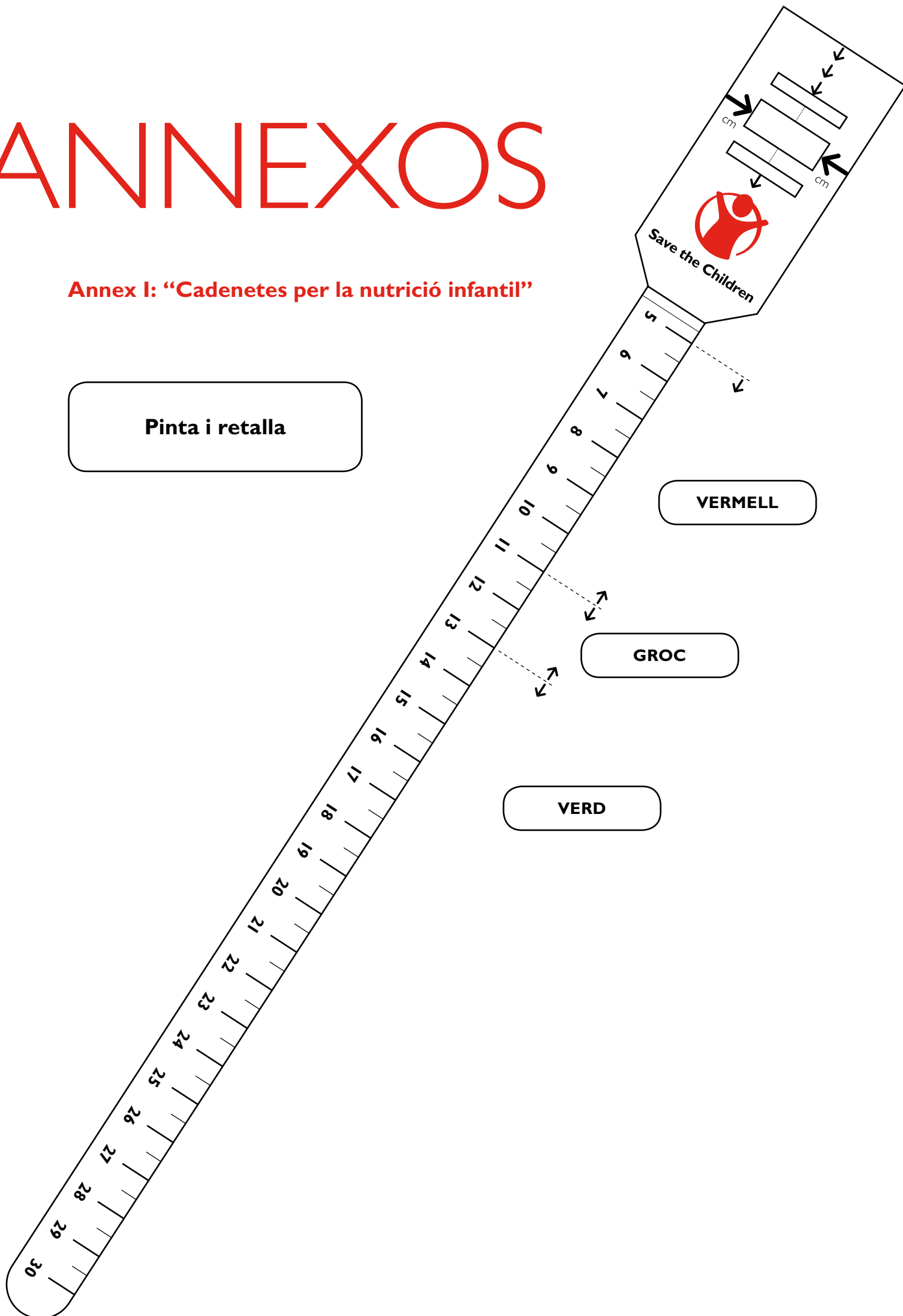
Annex I: “Cadenetes per la nutrició infantil”

Pinta i retalla

VERMELL

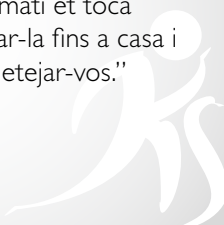
GROC

VERD

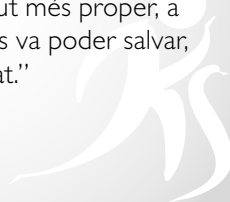

Annex II: “La loteria de la vida”

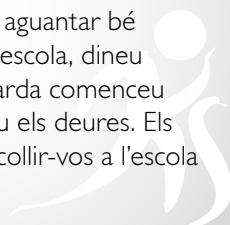
“A la casa on vius amb la teva família no hi ha aigua potable per beure, cada matí et toca recórrer 5 km per poder portar-la fins a casa i utilitzar-la per beure, cuinar i netejar-vos.”

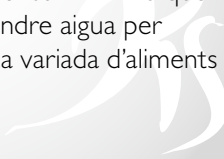
“En el llogaret on vius no hi ha servei mèdic. L'any passat dos dels teus set germans es van posar malalts, un amb diarrea i l'altre amb xarampió. Els van portar al centre de salut més proper, a 60 km, però el més petit no es va poder salvar, perquè estava molt deshidratat.”

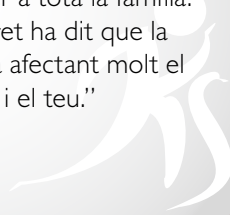
“Tens 10 anys i la teva germana en té quatre més que tu. Cada matí, quan us aixequiu per anar a l'escola, preneu un esmorzar sa amb llet, fruita i brioixeria casolana. Els més grans insisteixen que és molt important que estigieu ben alimentades per al vostre creixement i per aguantar bé les classes. Cada matí aneu a l'escola, dineu al menjador i a les cinc de la tarda comenceu les activitats extraescolars i feu els deures. Els vostres pares fan torns per recollir-vos a l'escola cada dia.”

“De dilluns a divendres passa pel teu poble un autobús i porta a totes les nenes i nens a l'escola, que està a 6 km. Avui ha vingut a classe una doctora nutricionista a explicar la importància d'una dieta sana i equilibrada. Ha dit que hem de tenir molta cura amb els greixos, les llaminadures i les begudes ensucrades que consumim. Diu que hem de tenir molt present prendre aigua per hidratar-nos bé i tenir una dieta variada d'aliments saludables.”

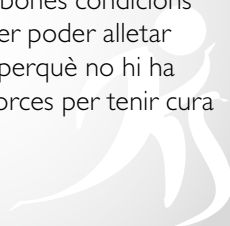
“Aquest any hi ha hagut una gran sequera i s'ha perdut la collita que vau plantar amb els teus pares i els teus cinc germans. La majoria de dies no hi ha prou aliments per a tota la família. L'infermer que passa pel llogaret ha dit que la manca d'aliments i d'aigua està afectant molt el creixement dels teus germans i el teu.”

“Ets la filla gran d'una família de cinc germans. Des que eres molt petitona tens cura dels teus germans petits i amb prou feines has pogut anar a l'escola, tot i que t'agradaria molt aprendre a llegir i escriure.”

“Ahir va néixer un altre germà, en la teva família ja sou cinc germans barons. La teva mare està molt feble, el metge li ha dit que és molt important que begui aigua en bones condicions i que estigui ben alimentada per poder alletar el nou bebè. Estàs preocupat perquè no hi ha aliments i la teva mare no té forces per tenir cura de vosaltres.”

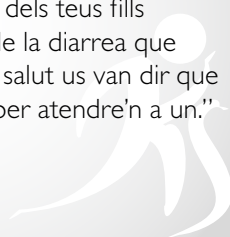

Annex III: “Taula de diàleg”

“Ets un pastor de cabres a Burkina Faso i gairebé tot el teu bestiar ha mort. Durant els darrers anys hi ha escassetat d'aigua provocada per la sequera.”

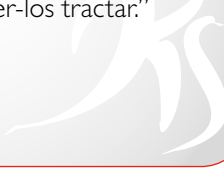
“Ets un pare de Burkina Faso. Aquest any t'has hagut de desplaçar dues vegades al centre mèdic, que està a 70 km, perquè dos dels teus fills estaven deshidratats a causa de la diarrea que patien. En arribar al centre de salut us van dir que només hi havia medicaments per atendre'n a un.”

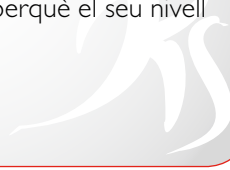
“Ets un polític de Burkina Faso i et preocupa molt la inestabilitat política i les revoltes en el país. El pressupost és insuficient per solucionar les necessitats greus d'aliment, aigua i salut d'una gran part de la població.”

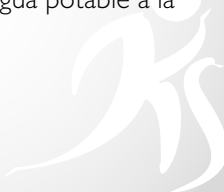
“Ets un metge de Burkina Faso. En el teu centre de salut arriben cada vegada més mares amb els seus bebès afectats per desnutrició, que vénen des de molt lluny. El problema és que moltes vegades no tens medicaments per poder-los tractar.”

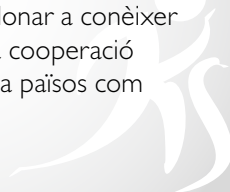
“Ets una mestra de Burkina Faso. La gran part de les nenes i nens que assisteixen a l'escola no tenen prou aliments en les seves famílies, la desnutrició és un gran problema. T'adones que molts infants tenen un pes baix i, a més, els costa seguir el ritme de les classes, perquè el seu nivell d'atenció és molt baix.”

“Ets una mare de Burkina Faso que té tres fills i dues filles. La teva filla gran té 7 anys. Cada dia es desplaça 6 km per portar aigua potable a la família.”

“Formes part del govern del teu país. A més de preocupar-te per les qüestions que afecten els ciutadans del teu país, penses que és necessari lluitar perquè les persones d'altres països amb menys recursos i més dificultats puguin viure dignament. Per això intentes donar a conèixer al teu país la importància de la cooperació internacional i destinar ajudes a països com Burkina Faso.”

Escurça distàncies contra la desnutrició infantil.

El compte corrent al qual podeu ingressar el que recapteu en l'activitat és:

Banco Santander

ES55 0049 1837 5620 1024 9000

No us oblideu d'indicar en el concepte el nom del centre.

Moltes gràcies!

Save the Children

SAVE THE CHILDREN treballa en més de 120 països.
Salvem les vides dels nens i les nenes. Lluitem pels seus drets.
Els ajudem a desenvolupar el seu potencial.

KILÒMETRES DE
SOLIDARITAT

**TOURLINE
EXPRESS**

Save the Children
Plaza Puerto Rubio, 28 - 28053 Madrid
T. 91 513 05 00

savethechildren.es